

STRYCHY/PIWNICE

PRACE
NAUKOWE

UNIwersytetu
Śląskiego
w Katowicach

NR 3355

STRYCHY/PIWNICE INNE PRZESTRZENIE

pod redakcją
Aliny Świeściak i Sandry Treli

Wydawnictwo Uniwersytetu Śląskiego • Katowice 2015

Redaktor serii Historia Literatury Polskiej
Marek Piechota

Recenzent
Dorota Kozicka

Redaktor: Sandra Trela

Projekt okładki, redakcja techniczna, skład i łamanie: WIEŚ

Korekta: Anna Tyka

Copyright © 2015 by
Wydawnictwo Uniwersytetu Śląskiego
Wszelkie prawa zastrzeżone

ISSN 0208-6336
ISBN 978-83-8012-711-1
(wersja drukowana)
ISBN 978-83-8012-712-8
(wersja elektroniczna)

Wydawca
Wydawnictwo Uniwersytetu Śląskiego
ul. Bankowa 12B, 40-007 Katowice
www.wydawnictwo.us.edu.pl
e-mail: wydawus@us.edu.pl

Wydanie I. Ark. druk. 16,0 Ark. wyd. 14,0
Papier offsetowy kl. III, 90 g. Cena 20 zł + VAT

Druk i oprawa
EXPOL P. Rybiński, J. Dąbek Spółka jawna
ul. Brzeska 4, 87-800 Włocławek

SPIS TREŚCI

Strychy, piwnice... / 7

I

MAŁGORZATA CIELICZKO

Schody – spacjalne ambiwalencje / 13

II

DARIUSZ MĘŻYK

Umieszczenie ciała / 37

ELŻBIETA OWCZAREK

O wyobraźni przestrzennej Franza Kafki / 51

ANTONINA KURTOK

Rzeczywiste i nierzeczywiste w (nie)filmowym
obrazie świata jugosłowiańskiego i postjugosłowiańskiego / 63

III

EWELINA SUSZEK

Poetyckie podziemia pamięci / 77

MAGDALENA PIOTROWSKA-GROT

Miejsca podpatrywania/podpatrywane
– puzzle przestrzenne Tomasza Różyckiego / 95

ADRIAN JAWOREK

Wielość przestrzeni w *Katedrze* Jacka Dukaja / 113

IV

MAGDALENA CEBULA

Podział przestrzeni w kulturze islamu / 129

MARTYNA GRODZKA

Własny pokój. Rola przestrzeni zamkniętych
w opowiadaniu Doris Lessing *Pokój nr 19* / 143

KATARZYNA NIESPOREK

Przestrzeń wybrana. Szpital psychiatryczny
w dzienniku Edy Ostrowskiej / 153

PETRA BUCHTA

Przestrzenie trywialne? Marginalizowana twórczość Eriki Mann / 169

V

SANDRA TRELA

Przestrzenie nieznane. Wiersze Jacka Malczewskiego / 191

KAMIŁA CZAJA

Rzecznik miejsc pokonanych. Przestrzenie Filipa Springera / 203

MARTA GIGŁOK

Przestrzeń celowo ograniczona — rola kanonu w sztuce ikony / 221

ANNA ARCISZEWSKA

Od kazamaty po mansardę — pochodzenie i znaczenie
synonimów apelatywu *piwnica* i *strych* / 239

Noty o autorach / 247

Indeks nazwisk / 251

STRYCHY, PIWNICE...

Autorzy tekstów zawartych w książce *Strychy/piwnice. Inne przestrzenie* przyglądają się przestrzeniom marginalnym i marginalizowanym we współczesnej kulturze. Tytułowe strychy i piwnice wydają się wymownym symbolem tego rodzaju przestrzeni, jakkolwiek w większości zamieszczonych tu szkiców stanowią one zaledwie punkt wyjścia do analiz literaturoznawczych, estetycznych, kulturologicznych, psychologicznych, antropologicznych, a także językoznawczych i religioznawczych; traktowane są jako metafora przestrzennej inności. Oczywiście tego rodzaju metafory od dawna były przedmiotem refleksji w humanistyce, np. krytyce tematycznej (m.in. Gastona Bachelarda), filozofii poststrukturalistycznej (np. Michela Foucaulta), feminizmie (Lindy McDowell), teorii afektu (Nigela Thrifta) czy geopoetyce (Kennetha White'a). Przyjmując perspektywę wynikającą z myślenia interdyscyplinarnego — porównując sposoby istnienia i obrazowania przestrzeni, funkcje oraz metody użycia tych metafor, przewijające się we współczesnej myśli humanistycznej — uprzywilejowujemy przestrzenie zamknięte, często opresyjne, niepewne i tajemnicze, zakazane albo zapomniane czy zdegradowane. Wszystkie one uruchamiają oczywiste kody kulturowe, ale też je przewartościowują. Zwornikiem tych refleksji jest tak czy inaczej podmiot — wchodzący z miejscem w najróżniejsze relacje i sam (jak mówi jeden z autorów tego tomu) będący miejscem. Nie powinno więc dziwić, że analizowane tu przestrzenie z jednej strony można

traktować jako przestrzenie psychologiczne, z drugiej badać je jako fenomeny widzialności i że w ich interpretacji pomocne są przede wszystkim krytyka tematyczna, psychoanaliza i fenomenologia.

Tom otwiera fenomenologiczna analiza — „pośredniczący” między strychem a piwnicą — schodów (Małgorzata Cieliczko *Schody — spacjalne ambiwalencje*), przywracająca im semantyczną i kulturową widoczność, przedstawiająca je jako niejednoznaczne „antropologiczne nie-miejsce”.

Artykuły Dariusza Mężyka (*Umiejscowienie ciała*), Elżbiety Owczarek (*O wyobraźni przestrzennej Franza Kafki*) i Antoniny Kurtok (*Rzeczywiste i nierzeczywiste w (nie)filmowym obrazie świata jugosłowiańskiego i postjugosłowiańskiego*) łączy problem przestrzenno-cieleśnej (Mężyk i Owczarek) i kulturowej (Kurtok) izolacji. Dariusz Mężyk, analizujący „więzienną” twórczość Andrzeja Stasiuka, bada relacje tekstu, ciała, miejsca i przestrzeni, Elżbieta Owczarek zajmuje się Kafkowskim człowiekiem wykluczonym, „wydomowionym”, a Antonina Kurtok tożsamościowymi problemami krajów byłej Jugosławii, groteskowo przedstawionymi przez Emira Kusturicę w słynnym *Undergroundzie*.

Przestrzenie analizowane przez Ewelinę Suszek (*Poetyckie podziemia pamięci*) i Magdalenę Piotrowską-Grot (*Miejsca podpatrywania/podpatrywane — puzzle przestrzenne Tomasza Różyckiego*) to tekstualno-psychoanalityczne penetracje jaźni bohaterów literackich. Interpretacja *Zejszcia* Stanisława Grochowiaka (Ewelina Suszek) odkrywa „niebo podziemne” tego autora, polifoniczne relacje czasoprzestrzenne i mechanizmy mitologizacji właściwe jego poezji, z kolei analiza *Bestiarium* Tomasza Różyckiego (Magdalena Piotrowska-Grot), wychodząc od charakterystycznego dla tej powieści motywu podglądania, idzie tropem sennych przemyszczeń, bada nieoczywistość, przenikanie się przestrzeni „rzeczywistych” i fantazmatycznych. Nie tyle o psychologiczny, ile o ontologiczno-metafizyczny status przestrzeni — i jej związek z tożsamością bohaterów — pyta Adrian Jaworek, interpretując *Katedrę* Jacka Dukaja (*Wielość przestrzeni w „Katedrze” Jacka Dukaja*).

Wyraźnie wyróżniającą się część książki stanowią teksty wiążące analizy przestrzeni z kobiecością, śledzące różne ścieżki społeczno-kulturowych wykluczeń. Magdalena Cebula (*Podział przestrzeni w kulturze islamu*) bada problem terytorializacji seksualności, „rozdziału płciowego pracy i przestrzeni”, pokazując drogi emancypacji maghrebskich kobiet w połowie XX wieku na podstawie powieści Fatimy Mernissi, Leïli Marouane i Lamii Azzouz. Psychologicznie pozytywną rolę przestrzeni zamkniętych – pozwalającego funkcjonować poza przestrzenią męskiej dominacji „własnego pokoju” (Virginia Woolf) – analizuje Martyna Grodzka (*Własny pokój. Rola przestrzeni zamkniętych w opowiadaniu Doris Lessing „Pokój nr 19”*). Katarzyna Niesporek (*Przestrzeń wybrana. Szpital psychiatryczny w dzienniku Edy Ostrowskiej*) zajmuje się kobiecością uwikłaną w dynamiczne, nieoczywiste relacje psychicznej normy i nienormalności, a Petra Buchta (*Przestrzenie trywialne? Marginalizowana twórczość Eriki Mann*) postacią i twórczością Eriki Mann – „nienormatywną”, poszukującą własnej drogi artystycznej córki niemieckiego noblisty.

Ton zamykają teksty niemieszczące się w kontekstach psychologicznych, uprzywilejowujące inne, przede wszystkim kulturowo-estetyczne aspekty literackiej przestrzenności, jakkolwiek dwa pierwsze również idą tropem wykluczeń. Sandra Trela analizuje twórczość poetką Jacka Malczewskiego, traktując ją jako swego rodzaju suplement do jego malarstwa, ale suplement znaczący, będący palimpsestem skrywającym/ujawniającym jego stosunek do świata, do malarstwa, do siebie jako artysty i człowieka, sprowadzający się często do poczucia obcości i niezrozumienia (*Przestrzenie nieznanne. Wiersze Jacka Malczewskiego*). Kamila Czaja pisze o książkach Filipa Springera, „adwokata wykluczonej architektury”, który badając symptomy „chorób przestrzeni”, idąc śladami miejsc „pokonanych”, uczłowiecza architekturę, czyni z niej ogniwo komunikacji pomiędzy artystą (architektem) a użytkownikiem (nami) (*Rzecznik miejsc pokonanych. Przestrzenie Filipa Springera*). Marta Giglok zajmuje się estetyczno-sakralnymi aspektami przestrzenności ikony – formalnie kanonicznej, świa-

domie archaicznej, bo wykraczającej poza estetyczność, pozwalającej się czytać poza porządkiem sztuki (*Przestrzeń celowo ograniczona — rola kanonu w sztuce ikony*). Tom zamyka językoznawcza analiza terminów związanych z przestrzennością — tekst Anny Arciszewskiej *Od kazamaty po mansardę — pochodzenie i znaczenie synonimów apelatywu „piwnica” i „strych”*.

Redaktorki

NOTY O AUTORACH

ANNA ARCISZEWSKA — doktorantka językoznawstwa na Wydziale Filologii Polskiej AHE w Łodzi. Zajmuje się onomastyką, szczególnie nazewnictwem miejskim.

PETRA BUCHTA — doktorantka w Instytucie Filologii Germańskiej Uniwersytetu Śląskiego; jej dotychczasowe zainteresowania badawcze związane były z problematyką pamięci w utworach W.G. Sebald; obecnie zajmuje się eseistyką, twórczością Eriki Mann oraz aspektami interkulturowymi literatury.

MAGDALENA CEBULA — doktorantka w Instytucie Języków Romańskich i Translatoryki Uniwersytetu Śląskiego. Jej zainteresowania naukowe dotyczą kultury i literatury krajów Maghrebu, a także seksualności, feminizmu i *gender studies*, w szczególności w tym właśnie kręgu kulturowym. Poza pracą naukową zajmuje się także nauczaniem języka francuskiego i przekładoznawstwem.

MAŁGORZATA CIELICZKO — doktorantka w Zakładzie Literatury XX wieku, Teorii Literatury i Sztuki Przekładu Wydziału Filologii Polskiej i Klasyk Uniwersytetu im. Adama Mickiewicza w Poznaniu. Jej badania dotyczą teorii literatury, estetyki, filozofii, historii nauki, psychologii, a związane są przede wszystkim z literaturą i kulturą XX wieku.

KAMILA CZAJA — doktorantka w Zakładzie Literatury Współczesnej Uniwersytetu Śląskiego w Katowicach, absolwentka filologii polskiej

i psychologii w ramach Międzywydziałowych Indywidualnych Studiów Humanistycznych Uniwersytetu Śląskiego. Zajmuje się głównie polską poezją współczesną, piosenką poetycką i komparatystyką literacką.

MARTA GIGŁOK — absolwentka kulturoznawstwa i teologii, doktorantka w Katedrze Teologii Dogmatycznej i Duchowości Wydziału Teologicznego Uniwersytetu Śląskiego w Katowicach, uczestniczka kursów ikonopisarskich organizowanych przez Śląską Szkołę Ikonograficzną w Zabrze. Zainteresowania naukowe: teologia ikony, kognitywna teoria metafory i jej zastosowanie w badaniach teologicznych, sztuka i kultura Górnego Śląska.

MARTYNA GRODZKA — absolwentka historii na Uniwersytecie Śląskim, obecnie studentka kultury i literatury anglojęzycznego obszaru językowego (UŚ). Jej zainteresowania badawcze dotyczą przede wszystkim literatury brytyjskiej okresu modernizmu i postmodernizmu, dramatu amerykańskiego oraz historii Wielkiej Brytanii i Irlandii.

ADRIAN JAWOREK — doktorant kulturoznawstwa na Uniwersytecie Śląskim. W swojej pracy badawczej zajmuje się historią polskiej literatury popularnej. Szczególnie fascynuje go okres dwudziestolecia międzywojennego, gdzie dostrzega interesujące początki powieści fantastycznonaukowej. Kładzie duży nacisk na dwa aspekty kultury popularnej — historyczny oraz mitologiczny.

ANTONINA KURTOK — doktorantka w Zakładzie Sławistyki Kulturoznawczej Instytutu Filologii Słowiańskiej Uniwersytetu Śląskiego w Katowicach; zajmuje się współczesną literaturą i kulturą chorwacką, obejmującą zarówno tendencje i zjawiska kultury wysokiej, jak i popularnej; bada również chorwacko-węgierskie relacje historyczne i kulturowe.

DARIUSZ MĘŻYK — nauczyciel języka polskiego w Zespole Szkół nr 1 im. gen. Jerzego Ziętka w Katowicach, doktorant Wydziału Filologicznego Uniwersytetu Śląskiego; jego dotychczasowe zainteresowania związane były z tematyką psychoanalizy; obecnie zajmuje się problematyką miejsca, ciała i przestrzeni w prozie Andrzeja Stasiuka.

KATARZYNA NIESPOREK — doktorantka w Zakładzie Literatury Współczesnej Instytutu Nauk o Literaturze Polskiej im. I. Opackiego Uniwer-

sytetu Śląskiego w Katowicach. Interesuje się polską poezją XX wieku oraz zagadnieniami najnowszej kultury literackiej. Autorka monografii „Ja” Świetlickiego (2014) oraz *Eda. Szkice o wyobraźni i (nad)wrażliwości* (2015). Współredaktorka tomu zbiorowego *Literatura popularna*. T. 2: *Fantastyczne światy* (2014).

ELŻBIETA OWCZAREK — doktorantka w Katedrze Literatury Porównawczej Uniwersytetu Śląskiego. Pracę magisterską poświęciła *Kolonii karnej* Franza Kafki, natomiast jej praca doktorska dotyczyć będzie studiów nad zwierzęcością w prozie tego samego autora. Zainteresowania naukowe autorki to: *animal studies*, komparatystyka i literatura niemieckojęzyczna.

MAGDALENA PIOTROWSKA-GROT — ur. w 1987 roku, doktorantka w Zakładzie Literatury Współczesnej Instytutu Nauk o Literaturze Polskiej im. I. Opackiego Uniwersytetu Śląskiego w Katowicach, absolwentka filologii polskiej Uniwersytetu Śląskiego. Zajmuje się polską poezją drugiej połowy XX wieku — głównie poetyckimi sposobami obrazowania zaświatów, a także zagadnieniem nicości tematyzowanej oraz nicościowania dyskursu i problemem (nie)wyróżalności sfery eschatologicznej.

EWELINA SUSZEK — magister filologii polskiej i filozofii (studia ukończone w ramach Międzywydziałowych Indywidualnych Studiów Humanistycznych), doktorantka w Zakładzie Literatury Współczesnej Uniwersytetu Śląskiego. Jej zainteresowania naukowe oscylują wokół polskiej poezji drugiej połowy XX wieku i estetyki współczesnej. Laureatka drugiej nagrody w Konkursie im. Czesława Zgorzelskiego. Autorka monografii *Szybkość, pośpiech, kompresja. „Poetyka przyspieszenia” w poezji Krystyny Miłobędzkiej* (2014).

SANDRA TRELA — doktorantka w Zakładzie Historii Literatury Poromantycznej Instytutu Nauk o Literaturze Polskiej im. I. Opackiego UŚ, absolwentka filologii polskiej (Uniwersytet Śląski) oraz slawistyki (Uniwersytet Debreczyński na Węgrzech, Program ERASMUS), dyplomowany lektor języka polskiego. Laureatka Konkursu im. J.J. Lipskiego (2013) oraz stypendystka Fundacji im. M. Mochnackiego (2014/15). Zajmuje się literaturą modernizmu, korespondencją sztuk, badaniami kulturowymi, literaturą ukraińską oraz węgierską.

INDEKS NAZWISK

- Adamiak Elżbieta 243
Aït Sabbah Fatna (właśc. Mernisi Fatima) 9, 130, 141
al-Szarif Manal 137
Anders Günther 54, 61
Anders Jarosław 23
Ange Daniel 226
Ariosto Ludovico 24
Arystoteles 217
Aszyk Karolina 237
Auden Wystan Hugh 178
Augé Marc 18–20, 28–29, 33
Azzouz Esma Lamia 9, 140–141
- Bachelard Gaston 7, 20–26, 32–33, 55, 81, 86, 89, 100–101, 121, 153–154
Bandrowski-Kaden Juliusz 195
Barańczak Stanisław 151, 207
Barthes Roland 109, 199, 202
Baudelaire Charles 31, 51, 80
Bauman Zygmunt 105–106, 216–217
Benjamin Walter 54–55, 58
Bhutto Benazir 138
Białoszewski Miron 13
- Błońska Wanda 31
Błoński Jan 20, 31, 81, 154
Bobrownicka Maria 68
Borkowska Ewa 195
Borkowska Grażyna 26
Boryś Wiesław 243
Bourdieu Pierre 129–130, 132, 141
Bouzar Dounia 138–139
Brach-Czaina Jolanta 103
Brackett-Vincent Cynthia 152
Brandstaetter Roman 17
Brodski Josif 212
Broniarek Wojciech 240
Brontë Charlotte 143
Broz (Tito) Josip 63, 65, 67, 70
Brückner Aleksander 239–245
Brzeska Izabela 232
Brzostek Dariusz 30
Brzozowski Wawrzyniec 28
Bułgakow Sergiusz 223, 228
Bureau Tehran 139
Burszta Wojciech Józef 18
- Camus Albert 218–220

- Carter Angela 143
Certeau de Michel 15–16
Chopin Kate 143
Chromik Anna 217
Chudak Henryk 20, 81, 101, 121, 154
Chrystus 18, 222, 224, 226, 232, 234
Chymkowski Roman 18
Cichoń Krzysztof 225
Cienkowski Witold 240
Cieślak Tomasz 103
Cirlić Dorota Jovanka 70–71
Cirlić-Straszyńska Danuta 70
Czaja Dariusz 28–29
Czaja Kamila 203
Czapliński Przemysław 82, 88
Czekalski Tadeusz 70
Czermińska Małgorzata 80
Czerski Janusz 223
Czerwiński Marcin 114
Czyżewski Lech 55
- Čolović Ivan 68, 71–72
Ćosić Dobrica 72
- Damasiewicz Witold 237
Dante Alighieri 24, 110
Darska Bernadetta 219
Das Liza 148
Derrida Jacques 44–45, 47, 111, 195
Despentes Virginie 140
Dickinson Emily 151
Dionizjusz z Furny 221
Dohm Hedwig 173, 176
Dukaj Jacek 8, 113–125
Dziura Ryszard 225
- Eco Umberto 109
- Eisenstein Siergiej 18
Eliade Mircea 114
Elwich Beata 223, 236
Evdokimov Paul 221–222, 226–227, 230, 232, 235
- Faryno Jerzy 81
Fatima Nisar 138
Fert Józef 153, 155
Fiennes Sophie 101
Fish Stanley 213
Florenski Paweł 235
Ford Susan 145
Foucault Michel 7, 32, 123–125, 154, 156, 158–160, 165
Frank Bruno 182
Frąckiewicz Sebastian 203
Freud Zygmunt 41, 80, 100–101, 111, 172
- Garbo Greta 177
Gentry Deborah S. 149
Gilbert Sandra M. 146
Gilman Charlotte 143
Głowiński Michał 31, 139
Gołębiewska Maria 44
Gotovina Ante 72
Grabowski Stanisław 84
Graczyk Ewa 21, 26
Graf Paweł 24–25
Graham Harman 16
Grek Teofan 223
Grochowiak Stanisław 8, 77–94
Grochowska Agnieszka 110
Grodzki Bogusław 83
Gründgens Gustaf 169, 177
Gubart Susan 146
Guze Joanna 219

- Hallgarten Richard 182
Hansen Oskar 205–208, 210–212,
214–216, 218–219
Hansen Zofia 205–208, 210, 212,
215, 219
Harris Colleen S. 152
Hauptmann Gerhart 182
Heidegger Martin 87
Heraklit 48
Herbert Zbigniew 16
Heydel Adam 191–192
Hitchcock Alfred 101
- Iqbal Sofia 138
- Jaffé Aniela 93
Janion Maria 79–80, 88, 90, 92
Jankowska Magdalena 67
Jannings Emil 177
Jansen Sharon L. 144, 146–147
Jarrett David 145
Jazykowa Irina 229, 231
Jedynakiewicz-Mróż Katarzyna
171, 179
Jelačić Josip 72
Jentys Maria 157, 167
Jung Carl Gustav 80, 93
- Kadłubek Zbigniew 87
Kafka Franz 8, 51–61, 249
Kajdanek Katarzyna 216
Kalita Halina 16
Kania Izabela 196
Karpowicz Tymoteusz 32
Kazimierzowska Katarzyna 215
Kerr Alfred 182
Kierkegaard Søren 84
Klejnowski-Różycki Dariusz 226
- Klinger Jerzy 226
Kłodkowski Piotr 138
Kłosiński Krzysztof 111
Kochanowska Anna 54
Kolankiewicz Leszek 93
Kolbuszewski Jacek 192
Kołakowski Leszek 103–104
Konikowska Magdalena 217
Kopciwicz Lucyna 130
Korrodi Eduard 174
Kowalewicz Krzysztof 243
Kowalska Małgorzata 19
Kovačević Dušan 65
Koziołek Ryszard 53, 204, 206, 213
Körner Theodor 182
Kroker Wiesław 129
Kuczyńska Agnieszka 225
Kudelska Dorota 192, 200
Kunce Aleksandra 87
Kundu Rama 148
Kunz Tomasz 217
Kurek Jacek 89
Kusturica Emir 8, 64–67, 70–71,
74
Kwiatkowski Jerzy 78
Kwietniewska Małgorzata 42
Kydryński Juliusz 51
- Lazar (książę) 72
Leiris Michel 22
Lessing Doris 9, 143–152
Leśniewska Jadwiga 224
Leśniewski Krzysztof 224
Lichański Stefan 78
Lichniak Zygmunt 17
Lipski Jan Józef 249
Lis Marek 223
Lurker Manfred 193

- Lühe von der Irmela 171–172,
174, 178
- Ładoń Monika 204
- Ławniczakowa Agnieszka 191, 195
- Łoski Włodzimierz 232
- Łotman Jurij 81, 85
- Łucka Robert 212
- Łucyk Szymon 139
- Łukasiewicz Jacek 78, 83, 85
- Łukasiewicz Małgorzata 52
- Łukaszyk Teodor Dionizy 227
- Majchrowski Zbigniew 21
- Malczewska Maria (z Gralew-
skich) 192
- Malczewski Jacek 9, 191–202
- Malinowski Kazimierz Bolesław
157
- Maliszewski Krzysztof 89
- Mann Elisabeth 169
- Mann Erika 9, 169–188, 247
- Mann Golo 169, 174
- Mann Heinrich 169–170
- Mann Katia 173, 181
- Mann Klaus 169, 176, 180, 182
- Mann Michael 169
- Mann Monika 169
- Mann Tomasz 169–174, 177–178
- Manojlović Predrag „Miki“ 65, 67
- Mansard François 242
- Margański Janusz 216
- Markač Mladen 72
- Markiewicz Henryk 37, 199
- Markowski Andrzej 240
- Markowski Bogdan 213
- Markowski Michał Paweł 14, 112
- Marouane Leïla 9, 132, 141
- Marzęcki Józef 48
- Mazowiecki Tadeusz 69
- McDowell Linda 7
- Menninghaus Winfried 54, 60
- Merleau-Ponty Maurice 19
- Mickiewicz Adam 40, 92, 247
- Migasiński Jacek 19
- Milcuszek Kazimierz 213
- Milecki Aleksander 199
- Milošević Slobodan 65, 72
- Miłobędzka Krystyna 249
- Miłosz Czesław 14
- Mizerkiewicz Tomasz 82
- Mochnacki Maurycy 249
- Molé Wojśław 223
- Morawińska Agnieszka 40
- Mus Malwina 110
- Musiałowicz Henryk 237
- Myca Anna 237
- Mytych-Forajter Beata 80, 83–84,
87, 89, 92
- Naganowska Irena 173
- Naganowski Egon 173
- Nancy Jean-Luc 42, 53
- Nawrocki Michał 78–81
- Nęcka Agnieszka 95, 103–104, 112
- Niepokólczycki Waclaw 145
- Nowosielski Jerzy 236–237
- Nycz Ryszard 14, 112
- Ochocki Aleksander 100
- Okopień-Sławińska Aleksandra
193
- Olsen Bjørnar 15–16
- Olszański Grzegorz 204
- Opacki Ireneusz 248–249
- Oppman Artur 13

- Oraić Tolić Dubravka 64, 72
Ormsby Frank 23
Ostrowska Eda 9, 153–168
- Paglia Camille 140
Paprocki Henryk 223, 229
Perec Georges 27–30, 33
Petryńska Magdalena 68
Pieniążek-Marković Krystyna 63
Pieńkosz Konstanty 84
Pieter Józef 79
Pietrych Krystyna 103
Piotrowska-Grot Magdalena 110
Piranesi Giovanni Battista 31
Pizan de Christine 144
Plath Sylvia 143
Platon 91
Poe Edgar Allan 57
Podgórzec Zbigniew 235
Podraza-Kwiatkowska Maria 78, 194
Poncjusz Piłat 18
Poniedziałki Andrzej 243
Poręba Marcin 100
Porębski Mieczysław 193
Poulet Georges 31
Pringsheim Alfred 173
Przyboś Julian 92, 212
Putrament Jerzy 92
- Radoneżski Sergiusz 226
Ray Mohit K. 148
Rejniak-Majewska Agnieszka 124, 154
Rem Goran 63
Reszke Robert 93, 100
Rogozińska Renata 237
Royston Rosemary 152
- Różycki Tomasz 8, 95–112
Rublow Andriej 223, 225–226
Rychter Marcin 16
- Sablić Tomić Helena 63
Salwa Piotr 109
Sandel Michael J. 217
Sawa (święty) 72
Scanzoni von Signe 175
Schiller Friedrich 186
Schulz Bruno 55, 97
Sebald Winfried Georg 247
Sempoliński Jacek 201
Sennett Richard 217
Shallcross Bożena 15
Shands Kerstin W. 150
Sikora Tomasz 217
Simić Pero 70
Simmel Georg 52
Sinclair Upton 177
Siwek Joanna 210
Sławek Tadeusz 80–81, 87, 89–90, 145
Słonimski Jerzy 219
Słowiński Grzegorz 54
Smallwood Carol 152
Smirnenski Christo 16
Solski Zbigniew 223
Spiz Stefan 213
Springer Filip 9, 203–220
Stankowska Agata 82
Stasiuk Andrzej 8, 37–49, 248
Stefanowski Aleksander 151
Stevens Wallace 14
Syrkus Helena 216
Szahaj Andrzej 213
Szymczak Mieczysław 204, 241–245

- Szymczyk Aleksandra 139
- Świdorski Bronisław 84
- Świeściak Alina 103
- Świetlicki Marcin 249
- Tabakowska Elżbieta 86
- Tanović Denis 64
- Tatarkiewicz Anna 20, 81, 101,
114, 121, 154
- Thiel-Jańczuk Katarzyna 15
- Thoma Hans 182
- Thrift Nigel 7
- Tieck Ludwig 182
- Tillich Paul 48
- Tomisław (król) 72
- Trabelsi Bahaa 134–135, 141
- Trela Sandra 192, 198
- Treppa Zbigniew 237
- Trznadel Jacek 109
- Tuan Yi-Fu 40
- Tudjman Franjo 72
- Ugrešić Dubravka 64, 71–73
- Urbaniak Mike 212
- Urzędowska Marta 137
- Uspienski Leonid 221–222,
233–235
- Walter Bruno 182
- Wedekind Frank 182
- Wedekind Pamela 177
- Weisbrod Carol 145
- Weitzmann Kurt 224
- Wergiliusz 24
- Werter Jan 55
- White Kenneth 7
- Wojnakowski Ryszard 193
- Woolf Virginia 9, 143–147
- Zachajkiewicz Nelly 85
- Zagajewski Adam 32
- Zaleski Marek 79, 84, 90–91, 93
- Zdanowicz-Cyganiak Katarzyna 155
- Zeidler-Janiszewska Anna 217
- Zgorzelski Czesław 249
- Zieliński Bogusław 63
- Zouari Fawzia 135–136, 141
- Žižek Slavoj 65, 101
- Żakowski Maciej 32
- Żurowska Maria 221